

Ouderbetrokkenheid in het voortgezet onderwijs

‘Een goede relatie tussen ouders en school komt het leerresultaat ten goede en dat is wat we allemaal willen!’

Convenant Impuls Kwaliteitsverbetering Onderwijs

In de gemeente Almere wordt sinds april 2011 het convenant Impuls Kwaliteitsverbetering Onderwijs 2011-2014 uitgevoerd. Deze overeenkomst is opgesteld door de schoolbesturen van het primair en voortgezet onderwijs in Almere, de Pabo Almere en de gemeente Almere. In het convenant zijn afspraken gemaakt om de kwaliteit van het onderwijs in Almere te verbeteren. Een van de doelstellingen die in 2014 bereikt moeten zijn, is dat ouders meer betrokken zijn bij het onderwijs, aangezien ouderbetrokkenheid een belangrijke bijdrage levert aan verbetering van de leer- en schoolresultaten van leerlingen. Daarom wordt in het schooljaar 2012-2013 op diverse Almeerse voortgezet onderwijsscholen extra ingezet op het betrekken van ouders bij de opleiding van hun kind. Ter voorbereiding hierop is door het Verwey-Jonker Instituut verkennend onderzoek uitgevoerd op zes voortgezet onderwijsscholen in Almere naar de manieren waarop zij ouders (willen) betrekken.

Deze brochure geeft beknopt de resultaten van het onderzoek weer. Daarnaast bevat de brochure informatie voor scholen die meer willen weten over ouderbetrokkenheid en hiermee concreet aan de slag willen.

Wat is ouderbetrokkenheid en waarom is het belangrijk?

Onder ouderbetrokkenheid verstaan we de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun eigen kind, thuis en op school. Meestal wordt een onderscheid gemaakt tussen ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid. Informele ouderparticipatie gaat om praktische ondersteuning van de school door ouders, bijvoorbeeld door te helpen in de schoolbibliotheek of bij het organiseren van excursies. Formele participatie is het meedenken en meebeslissen over het beleid van de school, bijvoorbeeld in de ouderraad of de medezeggenschapsraad. Bij ouderbetrokkenheid denken we aan de betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van het eigen kind in de school. Deze krijgt vorm door bijvoorbeeld te helpen met huiswerk, maar ook door deel te nemen aan tienminutengesprekken. Als ouders en school de benadering van kinderen thuis en in de klas op elkaar afstemmen – door bijvoorbeeld te praten over wat zij van elkaar verwachten rondom de opvoeding – wordt gesproken van pedagogisch partnerschap.

Uit onderzoek blijkt dat ouderbetrokkenheid in de vorm van ontwikkelingsondersteuning en pedagogisch partnerschap meer direct van invloed is op schoolresultaten dan formele, of informele participatie. Tegelijkertijd is er wel een indirect effect van ouderparticipatie: ouders hebben meer contact met de school en leerkrachten, waardoor de mogelijkheden om informeel te praten over de ontwikkeling van hun kind(eren) en over manieren om hen te ondersteunen toenemen. Ook krijgen ouders meer zicht op wat er op school gebeurt en hoe het kind bijvoorbeeld in de groep ligt. Ouderbetrokkenheid is minder van invloed als leerlingen ouder worden, maar zelfs voor mbo'ers kan de steun en betrokkenheid van ouders nog steeds van belang zijn bij het positief afronden van de opleiding. De erkenning dat ouderbetrokkenheid positieve effecten heeft op de onderwijsontwikkeling van leerlingen, leidt ertoe dat steeds meer scholen zich afvragen hoe zij de betrokkenheid van ouders zo goed mogelijk kunnen vormgeven.

Ouderbetrokkenheid in de praktijk

Het Verwey-Jonker Instituut heeft op zes voortgezet onderwijsscholen in Almere een verkennend gesprek gevoerd met de schoolleiding over ouderbetrokkenheid. Op vier van de zes scholen is vervolgens een bijeenkomst georganiseerd met schoolleiding, ouders, docenten en – in sommige gevallen – leerlingen. Hieronder volgt een korte impressie van de kwesties die op de scholen spelen als het om ouderbetrokkenheid gaat.

Ouderbetrokkenheid is een wederkerige relatie

School én ouders vinden ouderbetrokkenheid belangrijk. Ouders en school hebben gemeen dat zij beiden het best mogelijke onderwijsresultaat voor het kind willen bereiken. Daarvoor heb je elkaar nodig.

‘Als school moet je je kwetsbaar opstellen naar de ouders toe. Wij hebben weliswaar vakkennis, maar de ouders kennen hun kind het beste. We moeten kijken wat we gezamenlijk moeten doen om het kind zo goed mogelijk te begeleiden.’

Het zou goed zijn als de verwachtingen die ouders en school van elkaar hebben veel explicieter zijn. Sommigen zijn voorstander van een contract waarin staat wat ouders en leerlingen van de school kunnen verwachten en vice versa. Anderen hebben een voorkeur voor een uitgebreide kennismaking tussen ouders en school bij de instroom of thema-avonden over dit onderwerp.

Effectieve communicatie tussen ouders en school

In veel gevallen zijn ouders en school tevreden over het onderlinge contact. Ouders komen naar tienminutengesprekken op school en de meeste ouders weten dat zij contact op kunnen nemen met de mentor als zij vragen hebben. Scholen geven wel aan dat zij niet alle ouders bereiken. Met sommige ouders is nauwelijks of helemaal geen contact, en dit zijn net de ouders van de leerlingen die hierbij het meest gebaat zouden zijn.

‘Als je een ouderavond organiseert, dan zijn juist de ouders die je erbij zou willen hebben, er niet bij.’

Ouders vertellen op hun beurt dat hen niet altijd duidelijk is wanneer en hoe zij contact kunnen opnemen met de school en dat dit een aangelegenheid lijkt van individuele docenten.

‘Toen mijn kind nog op de basisschool zat was het makkelijk. Ik kende de juf goed en als er iets aan de hand was, dan kon ik dat ’s ochtends direct aan haar vertellen. Als je kind naar de middelbare school gaat, dan kom je daar bijna nooit en er zijn zoveel leraren! Mijn kind heeft gelukkig een hele fijne mentor naar wie ik zeker toe zou durven stappen, maar ik begrijp van andere ouders dat het in elke klas weer anders gaat.’

Ouders en scholen vinden dat het niet van individuele mentoren zou mogen afhangen of zich een goed contact tussen school en ouders kan ontwikkelen. Mentoren kunnen door de school (meer) geïnformeerd en ondersteund worden bij het onderhouden van oudercontacten.

Van reactief naar proactief

Contacten tussen ouders en school ontstaan soms pas als er iets aan de hand is. Ouders en school ontmoeten elkaar dan in het kader van een (dreigend) probleem. Ervaring leert dat de gemoederen dan al snel hoog kunnen oplopen. Scholen en ouders onderschrijven het belang van een positief contact dat in het licht staat van de capaciteiten van het kind.

‘Als je al eerder hebt kennisgemaakt met de ouders, dan is de kans groot dat een probleem goed kan worden opgelost. Maar als je ouders dan pas voor het eerst ziet, dan lopen de emoties hoog op!’

‘Ik vind het juist heel leuk om op school te komen en te horen dat het allemaal goed gaat. Iedere ouder hoort toch graag wat z’n kind allemaal kan en geleerd heeft?’

Door meer systematisch aandacht te besteden aan het kennismaken en het uitwisselen van positieve informatie over het kind, ontstaat een vertrouwensband tussen ouders en school. Hierdoor worden ook moeilijke zaken bespreekbaar.

Ouderparticipatie

Scholen vertellen dat zij veel waarde hechten aan een ouderraad en medezeggenschapsraad. Zij vormen als het ware een klankbord voor de school: wat is het perspectief van ouders op het schoolbeleid? Wel merkt de school dat het van belang is om aan oudervertegenwoordigers concrete zaken voor te leggen, die direct te maken hebben met het onderwijs. De motivatie om oudervertegenwoordiger te zijn is immers meestal gelegen in het meer betrokken willen zijn bij de ontwikkeling van het eigen kind.

'Ik ben in eerste instantie lid geworden van de ouderraad omdat ik hoopte dat ik wat meer te weten zou komen over hoe het er hier op school aan toegaat. Dat is gelukt, en bovendien spreek ik zo ook nog eens andere ouders met pubers op deze school.'

Het lukt nog niet altijd om voldoende gemotiveerde ouders voor de oudervertegenwoordiging te vinden. Van belang is dat de school duidelijk maakt wat van ouders wordt verwacht en wat er concreet met hun inbreng gebeurt. De taken moeten daarnaast voldoende aansluiten bij de motivatie die ouders hebben om te participeren in schoolaangelegenheden.

Ouderbetrokkenheid vergroten

De Almeerse scholen in het onderzoek hebben aangegeven - al dan niet in samenwerking met ouders/ouderraden - te willen werken aan het vergroten van ouderbetrokkenheid op hun school. De volgende concrete zaken zijn genoemd:

- Gezamenlijke visieontwikkeling rondom ouderbetrokkenheid als basis voor beleid.
- Het inventariseren van behoeften van ouders.
- Het toepassen van manieren om 'moeilijk bereikbare ouders' te betrekken.
- Deskundigheidsbevordering van docenten/mentoren met betrekking tot communicatie met ouders.
- Het sluiten van ouder-kind-schoolovereenkomsten waarin wederzijdse verwachtingen worden vastgelegd.
- Experimenten met het anders inrichten van contacten tussen ouders en school.

Verder lezen

Er wordt veel onderzoek gedaan en veel geschreven over ouderbetrokkenheid. Hieronder verwijzen we naar enkele recente publicaties, waarin dieper wordt ingegaan op resultaten van ouderbetrokkenheid, maar ook op praktische handvatten om ouderbetrokkenheid op school te vergroten.

Distelbrink, M., Pels, T., Jansma, A., & Gaag, R. van der (2012). *Ouderschap versterken*. Literatuurstudie over opvoeding in migrantengezinnen en de relatie met preventieve voorzieningen. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Gruijter, M. de, Bijvoets, M., & Naber (2011). *P. School en ouders als partners in de opvoeding van tieners*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Smit, F. (2012). *Ouders en school. Succesfactoren voor betrokkenheid*. Amsterdam: SWP.

Smit, F. (red.) (2012). *Brug naar de toekomst. Partnerschap Ouders, school en buurt*. Nijmegen: ITS.

Contact

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de gemeente Almere, mevrouw Marga Tieken, Beleidsadviseur Leren | 036-5277747 | mawtieken@almere.nl

Colofon

Tekst: Verwey-Jonker Instituut.

Ontwerp: www.ontwerppartners.nl

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, september 2012.

ISBN 978-90-5830-530-5

Deze brochure is te downloaden op de website van LEA plus Almere, <http://lea.almere.nl/> en de website van het Verwey-Jonker Instituut, <http://www.verwey-jonker.nl/>

